

Feedback statement consultatie
Leidraad Wwft en Sw 2019

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Inleiding

De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) heeft op 17 juli 2019 het concept "Leidraad Wwft en Sw 2019" (hierna: Leidraad) over de toepassing van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en de Sanctiewet 1977 (Sw) door instellingen ter consultatie voorgelegd. DNB waardeert het dat verschillende partijen een reactie op de consultatie hebben gegeven. De consultatie heeft in totaal 11 reacties opgeleverd. Naar aanleiding van deze reacties is de Leidraad op onderdelen gewijzigd.

3

De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) heeft op 17 juli 2019 het concept "Leidraad Wwft en Sw 2019" (hierna: Leidraad) over de toepassing van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en de Sanctiewet 1977 (Sw) door instellingen ter consultatie voorgelegd. DNB waardeert het dat verschillende partijen een reactie op de consultatie hebben gegeven. De consultatie heeft in totaal 11 reacties opgeleverd. Naar aanleiding van deze reacties is de Leidraad op onderdelen gewijzigd.

In dit feedbackstatement wordt nader ingegaan op de consultatiereacties en de verwerking daarvan. Indien een reactie onduidelijk was of tot verdere vragen leidde is deze niet opgenomen en is contact gezocht met de inbrenger. De reacties zijn samengevat en op onderdelen geparafraseerd. Daarnaast zijn de reacties gegroepeerd per onderdeel en per thema. Bij elke reactie wordt aangegeven van welke partij deze afkomstig is. Alle partijen hebben daar toestemming voor gegeven. Een overzicht van de partijen die gereageerd hebben is opgenomen in de bijlage.

De ontvangen reacties hebben zich niet beperkt tot de aangebrachte wijzigingen maar hebben ook betrekking op ongewijzigde delen. Bedoeling van DNB was in principe dat consultatie open zou staan ten aanzien van de wijzigingen. Omdat de vorige herziening van de Leidraad in 2015 plaatsvond is er voor gekozen alle reacties die binnen de termijn zijn ontvangen integraal mee te nemen in de beoordeling.

Reacties

4

1.1 Algemene opmerkingen

In dit onderdeel zijn reacties opgenomen die algemeen van aard zijn, betrekking hebben op de Leidraad als geheel, de structuur, alsmede onderwerpen die naar het oordeel van de betrokkenen ontbreken.

Verschillende partijen hebben opmerkingen die raken aan de gehanteerde structuur. Niet altijd is voor partijen duidelijk waarom DNB voor deze indeling heeft gekozen en de lezer wordt volgens sommige reacties niet in voldoende mate meegenomen door het verhaal. Als voorbeelden worden onderdelen 2.6 en 2.7 genoemd. **Reactie:** De Leidraad kent een lange ontstaansgeschiedenis. Bij deze herziening is de focus is gelegd op het verwerken van de wetwijzigingen. Aanpassingen aan de structuur worden in een opvolgende herziening meegenomen.

De Verenigde Betaalinstellingen Nederland (hierna: VBIN) roept op om duidelijker op te nemen wat uit themaonderzoeken naar voren komt en om relevante casuïstiek (bijv. van de FIU) een prominentere rol te geven. Daarnaast roept VBIN ook op om meer aandacht te besteden aan het onderwerp terrorismefinanciering. **Reactie:** Sommige van de wijzigingen in de Leidraad zijn het gevolg van (thema)onderzoeken. Dit is echter niet altijd expliciet aangegeven in de tekst. In andere uitingsvormen van DNB zoals good practices en nieuwsbrieven wordt wel expliciet aangegeven wat volgt uit thematische onderzoeken. DNB zal rekening houden met dit verzoek omdat het schetsen van de verdere toezichtcontext kan bijdragen aan de begripsvorming bij instellingen, een van de doelen van de Leidraad. Wat betreft relevante casuïstiek (bijv. van de FIU) en de aandacht voor terrorismefinanciering vraagt DNB zich af of de Leidraad de aangewezen plek is om daar uitwerking aan te geven. Onderzocht zal worden hoe deze informatie nog beter kan worden meegenomen in de uitingen van DNB.

VBIN wijst op het ontbreken van specifieke informatie voor de nieuwe PSD2 diensten (diensten 7 en 8). **Reactie:** Het klopt dat het ontbreekt aan specifieke informatie voor deze partijen. De Leidraad probeert zoveel mogelijk informatie te bieden aan een breed palet aan Wwft-plichtige instellingen maar is daarin niet uitputtend. Op dit moment gewerkt wordt aan nadere guidance voor op de website (Open Boek Toezicht). Onlangs zijn Q&A's gepubliceerd voor deze instellingen.¹

VBIN vraagt of aandacht besteed kan worden aan de cryptodienstverleners die zich vanaf januari 2020 kunnen registreren. **Reactie:** Omdat het betreffende wetgevingstraject ten tijde van de herziening van de Leidraad nog niet definitief afgerond was, is besloten deze diensten niet te betrekken. DNB werkt op dit moment aan de informatievoorziening via haar website en werkt aan nadere handvatten voor deze nieuwe dienstverleners zodat zij zich kunnen voorbereiden. Een gedeelte van deze pagina's staat nu online, houd de website in de gaten voor updates.

¹ <https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht-sectoren/betaalinstellingen/integriteitstoezicht/vereisten-van-transactiemonitoring-rekeninginformatiediensten-dienst-8/>
<https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht-sectoren/betaalinstellingen/integriteitstoezicht/vereisten-clientenonderzoek-betaalinitiatiediensten-dienst-7/>

Holland Quaestor (hierna: HQ) is van mening dat *'gezien de door DNB gesignaleerde specifieke risico's rondom Nederlandse trustkantoren ook nadere guidance vanuit DNB gewenst is over de invulling van het cliëntenonderzoek bij de Nederlandse trustkantoren als cliënt van een Wwft-instelling'*. **Reactie:** Hetgeen in de Leidraad geschreven over het cliëntenonderzoek is op onderdelen ook van toepassing op trustkantoren. DNB begrijpt dat nadere uitleg nodig is voor cliëntenonderzoek door trustkantoren en de verhouding tot de verplichtingen die voortvloeien uit de Wtt 2018. DNB heeft onlangs een factsheet gepubliceerd over de Wtt 2018 en deze factsheet wordt geüpdatet n.a.v. feedback van instellingen.

De Nederlandse Vereniging van Banken (hierna: de NVB) geeft aan dat een toelichting mist op het begrip hoger leidinggevend personeel en verzoekt de opname van een paragraaf waarin dit behandeld wordt. **Reactie:** De toelichting op hoger leidinggevend personeel staat in voetnoot 51.

De NVB geeft aan dat het veel zou helpen als DNB actuele lijsten van landen plaatst die door EU en FATF worden aangewezen als landen met tekortkoming op het gebied van witwassen en terrorismefinanciering. **Reactie:** DNB onderschrijft het belang van een centrale informatievoorziening als het gaat om landenlijsten. Er wordt nu gewerkt aan één landenlijst pagina op de website van DNB. Zodra deze pagina klaar is zal er een aankondiging zijn op het Open Boek Toezicht. DNB brengt op dit moment al waarschuwingslijsten uit in navolging van de FATF.

1.2 Inleiding

Ten aanzien van de inleiding van de Leidraad ziet het Verbond van Verzekeraars (hierna: het Verbond) ruimte om te verduidelijken wat de reikwijdte van de Sw is voor pensioenfondsen, verzekeraars en andere gerelateerde partijen zoals tussenpersonen, gevolmachtigde agenten en 'makelaars ter beurzen'. **Reactie:** De laatste zin van de tweede alinea van de inleiding is veranderd van 'De Sw geldt overigens ook voor pensioenfondsen en overige verzekeraars' in 'Een ieder in Nederland heeft zich te houden aan de Sw. Bepaalde instellingen vallen onder het toezicht van DNB waaronder pensioenfondsen en verzekeraars'.

De Betaalvereniging Nederland en Currence (hierna: de Betaalvereniging) adviseren om duidelijker aan te geven dat de Implementatiewet 'wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn' nog niet is meegenomen. **Reactie:** Dit is nu expliciet in de inleiding meegenomen. Daarnaast is bij relevante wet- en regelgeving een kanttekening met deze strekking geplaatst.

HVG Law maakt de opmerking dat de DNB Leidraad en de Leidraad van het Ministerie van Financiën verschillen in bewoording als het gaat om de rol van een Wwft-toezichthouder. **Reactie:** De tekst in de derde alinea van de inleiding is aangepast en er is aansluiting gezocht bij de wettekst in artikel 1d Wwft.

6 1.3 Inrichting bedrijfsvoering

Reikwijdte Leidraad Wwft en Sw

In onderdeel 2.1 'integere bedrijfsvoering' wordt de reikwijdte van de in de Leidraad te behandelen onderwerpen bepaald. Er zijn verschillende opmerkingen gemaakt over deze reikwijdte. In de consultatieversie wordt de parapluterm integriteitsrisico's en de grondslag daarvoor genoemd. Hierbij wordt de opmerking geplaatst dat de Leidraad zich beperkt tot de Wwft en Sw. HQ merkt op dat het lastig is de reikwijdte zuiver te beperken omdat de terminologie integriteitsrisico's niet voorkomt in de Wwft. De NVB roept op om fiscale integriteitsrisico's niet verder te betrekken in de Leidraad omdat die buiten de gestelde reikwijdte (louter Wwft en Sw) zouden vallen. VBIN stelt daarentegen juist voor om de reikwijdte breder te trekken dan de Wwft en Sw en over integriteitsrisico's meer informatie te verschaffen. **Reactie:** Gezien de verschillende reacties is het duidelijk dat het zuiver beperken van de reikwijdte lastig is. Witwassen en terrorismefinanciering kunnen in de praktijk immers verband houden met andere integriteitsrisico's. In de Leidraad is verduidelijkt dat de parapluterm integriteitsrisico's alleen wordt gebruikt indien er een raakvlak is met de Wwft. Daarnaast wordt verduidelijkt dat de beheersmaatregelen die een instelling treft op Wwft-gebied een onderdeel zijn van de maatregelen die een instelling treft op grond van andere toezichtwetten die raken aan de integere bedrijfsvoering.

In het verlengde van het bovenstaande punt merkt de NVB op dat fiscale integriteitsrisico's op verschillende plaatsen worden aangehaald. Dit zou echter haaks staan op wat in onderdeel 2.1 staat omschreven, namelijk dat de Leidraad zich beperkt tot de Wwft en Sw. **Reactie:** Op basis van het bovenstaande punt is verduidelijkt dat bepaalde integriteitsrisico's alleen worden benoemd als er een raakvlak is met de Wwft. Dit geldt ook voor fiscale integriteitsrisico's. In de Good practices Fiscale integriteitsrisico's bij cliënten van banken wordt in hoofdstuk 2 de relatie tussen de Wwft, het Bpr en de Wwft verder toegelicht. Dit wordt ook toegelicht in de good practices voor trustkantoren.

Integriteit bestuurders en werknemers en verantwoordelijke Wwft-beleidsbepaler

HQ vindt het zinvol om te verduidelijken hoe DNB aankijkt tegen de rol van dagelijks beleidsbepalers en hoe zij waarborgen dat de instelling integriteitsrisico's beheerst maar HQ vraagt zich af of de Leidraad hiervoor de aangewezen plek is. De reactie van HVG Law sluit hierbij aan, zij zien graag dat DNB hier nadere guidance biedt. Hierbij vraagt HVG Law ook om aandacht te besteden aan de Beleidsregel geschiktheid. **Reactie:** DNB verzamelt op dit moment good practices om in 2020 verdere guidance te kunnen bieden.

Opleiding, training en awareness

Over het onderdeel 'opleiding, training en awareness' op pagina 7 merkt HQ op dat de tekst niet concreet genoeg is en leest als een algemene beschouwing van het belang van continue en adequate opleiding. **Reactie:** Artikel 35 Wwft schrijft in algemene termen voor wat verwacht wordt van opleidingen voor een breed scala aan Wwft-instellingen. In de Leidraad wordt hier

dieper op ingegaan zonder voor te schrijven hoe het opleidingsaanbod er bij instellingen precies moet uitzien. Dit is gedaan om instellingen de vrijheid te bieden hun opleidingsaanbod vorm te geven langs de lijnen van hun specifieke bedrijvigheid. Daarbij moeten naar het oordeel van DNB wel enkele meer generieke richtlijnen in acht worden genomen. Het kan overigens wel waardevol zijn voor instellingen om inzicht te hebben in hoe hun 'peers' het opleidingsaanbod vormgeven. Graag maken we gebruik van de kennis van de verschillende brancheverenigingen om meer voorbeelden van het opleidingsaanbod op te nemen in een volgende versie van de Leidraad.

HQ signaleert ten aanzien van de vastlegging van het opleidingsaanbod dat het soms niet vooraf duidelijk is welke opleiding wordt gevolgd. De nu geformuleerde tekst zou daarom een extra verzwaring betekenen. **Reactie:** Het is voorstelbaar dat niet altijd van te voren duidelijk is dat iemand kiest voor een Wwft-gerelateerde opleiding. Om die reden is in de laatste alinea van 2.2 toegevoegd 'de gevolgde trainingen' aan het rijtje van zaken die vastgelegd kunnen worden.

Wat betreft de plaats van dit onderdeel [opleidingen] in de Leidraad valt het HQ op dat dit onderwerp vroeg aan bod komt terwijl dit onderwerp in de Wwft pas in paragraaf 5.3 aan de orde is. **Reactie:** De huidige structuur van de Leidraad volgt niet de structuur van de Wwft. De plaats van 2.2 is gekozen omdat opleidingen verband houden met de inrichting van de bedrijfsvoering.

Het Verbond ziet in de volgende zin een verzwaring van wat wettelijk wordt gevraagd in artikel 35 Wwft: 'Het ligt in de rede dat de compliancefunctie aanvullende opleidingen volgt om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen inzake de internationale wet- en regelgeving en witwas- en terrorismefinancieringsrisico's'. **Reactie:** Uit de reactie van het Verbond wordt niet duidelijk of de door het Verbond gestelde verzwaring betrekking heeft op de 'aanvullende opleiding' of betrekking heeft op 'de ontwikkelingen inzake ... '. De aanvullende opleiding voor de compliancefunctie komt voort uit artikel 35 Wwft waarin staat 'voor zover relevant voor de uitoefening van hun taken'. De taak van de compliancefunctie is van andere aard dan die van andere medewerkers waardoor het noodzakelijk kan zijn de betrokken compliance medewerker aanvullende Wwft-gerelateerde opleidingen te laten volgen. Dit zal echter ook weer afhankelijk zijn van de geboden dienstverlening en de risico's waaraan de instelling mede daardoor wordt blootgesteld. Wat betreft het tweede gedeelte 'om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen ...' zal dit ook weer afhankelijk zijn van de precieze rol van de compliance medewerker en de risico's. De tekst is niet bedoeld als verzwaring maar benadrukt wat logischerwijs specifiek van een compliancefunctie verwacht mag worden.

Van het onderdeel 'Interne klokkenluidersregeling en meldpunt misstanden' vraagt HQ zich af waarom het DNB meldpunt misstanden is opgenomen en of dit moet worden opgenomen in het beleid van instellingen. **Reactie:** Het DNB meldpunt misstanden is opgenomen om instellingen te wijzen op het bestaan van dit meldpunt bij DNB. Hierbij is aansluiting gezocht bij de interne klokkenluidersregeling die op grond van artikel 20a Wwft ingeregeld wordt. Het is geen vereiste voor instellingen om het DNB meldpunt vast te leggen in hun beleid.

Ten aanzien van onderdeel 2.7 'Buitenlandse bijkantoren en dochters van Nederlandse instellingen' verzoekt HQ dat verder wordt ingegaan op de minimale verwachtingen, '*die praktisch haalbaar zijn in lastigere situaties*', van de Wwft naleving door bijkantoren en dochters in derde niet-lidstaten met het oog op situaties waarbij naleving in praktische zin lastig uitvoerbaar is. **Reactie:** De reactie is niet duidelijk in wat bedoeld wordt met de minimale verwachtingen die praktisch haalbaar zijn in lastigere situaties. Als met 'lastigere situaties' bedoeld wordt dat er sprake is van wettelijke belemmeringen dan wijst DNB op de 'Regulatory Technical Standards' (RTS) die sinds september jl. van kracht zijn waarin specifieke wettelijke belemmeringen geadresseerd worden. Deze RTS zijn in de Leidraad opgenomen. Mochten er andere wettelijke belemmeringen zijn dan hoort DNB graag welke dit zijn.

1.4 Risicogebaseerd denken: de systematische integriteits-risicoanalyse

De NVB merkt op dat niet voldoende duidelijk is wat bedoeld wordt met de zin '*[...] zodanig dat zij voor een buitenstaander te volgen en te beoordelen zijn [...]*'. **Reactie:** De formulering 'voor een buitenstaander' is achteraf gezien ongelukkig gekozen. Hier wordt bedoeld 'voor een toezichthouder of andere derde'. In een voetnoot is aangegeven dat de andere derde is – een andere partij met een controlerende functie.

Over onderdeel 3.3 '*Risicofactoren*' laat de NVB in haar reactie weten dat benadrukt zou moeten worden dat risicofactoren, zoals die uit diverse bronnen blijken, generiek van aard zijn. De redenering is dat naar aanleiding van het cliëntenonderzoek een instelling tot de conclusie zou kunnen komen dat deze generieke risicofactoren voor een specifieke klant niet aan de orde zijn of afdoende gemitigeerd worden. **Reactie:** Onder 3.3 is nu de kanttekening geplaatst dat de risicofactoren niet limitatief en generiek van aard zijn. Verder is daaraan toegevoegd dat er ook andere factoren kunnen zijn die een indicatie zijn van het risiconiveau. Tot slot is toegevoegd dat de instelling tot de conclusie kan komen dat factoren niet van toepassing zijn of in voldoende mate gemitigeerd worden.

De NVB acht het wenselijk met betrekking tot de '*event-driven herziening*' om good practices op te nemen in onderdeel 3.4 'indeling van cliënten in risicocategorieën'. **Reactie:** Er is vanuit instellingen de wens om het reviewproces zoveel mogelijk of volledig 'event-driven' in te richten. DNB is in het kader van haar toezicht nog niet voldoende good practices tegengekomen van een volledig 'event-driven' inrichting. DNB hoort graag welke good practices er zijn zodat deze eventueel kunnen worden opgenomen.

In het kader 'voorbeeld risicocategorisering' op pagina 2 is de notering van 'bepaalde leaseproducten' verwijderd als laag risico voorbeeld. De NVB vraagt verduidelijking waarom deze notering is verwijderd. **Reactie:** De woorden 'bepaalde leaseproducten' zijn niet voldoende specifiek, daarom is ervoor gekozen deze tekst te verwijderen. Het verdient daarnaast de

opmerking dat dit kader slecht bedoeld is als good practice van hoe een risicocategorisering kan worden aangebracht. Instellingen maken zelf de overweging welke elementen een bepaald risico vertegenwoordigen. Een leaseproducten als financial lease kan onder voorwaarden als laag risico worden aangeduid.

Wat betreft 3.6 'Onacceptabele risico's' verzoekt HVG Law of er meer duiding kan komen bij het spanningsveld tussen het verbreken van een cliëntrelatie op Wwft gronden en bepaalde zorgplichten die op een instelling rusten waardoor het verbreken niet altijd (direct) mogelijk is. De NVB vraagt wat verwacht wordt van instellingen als een zakelijke relatie niet direct beëindigd kan worden. **Reactie:** Het is lastig om een generieke formulering te bedenken die aan alle denkbare situaties raakt. De tekst in 3.6 is verduidelijkt. Daarnaast wordt dit onderwerp ook behandeld in 4.4 'niet aangaan van- of beëindigen van de zakelijke relatie'. Dit gedeelte is nu aangevuld om te verduidelijken dat het gaat om de inspanning die de instelling toont om de relatie zo spoedig mogelijk te kunnen beëindigen. Daarbij worden suggesties gedaan van te nemen maatregelen.

De NVB merkt op dat als uitvoering wordt gegeven aan de tekst in de vierde bullet van het kader 'Voorbeelden van onacceptabele risico's' dit kan leiden tot zogenaamde false positives. **Reactie:** De tekst is aangepast om duidelijk te maken dat het gaat om een cliënt die daadwerkelijk op de sanctielijst staat en niet louter een naam die overeenkomt.

1.5 Cliëntenonderzoek

In algemene zin signaleert de Betaalvereniging dat het in de Leidraad ontbreekt aan uitwerking van de minimaal uit te voeren controles m.b.t. de identificatie en verificatie van minderjarigen die gebruik maken van identiteitsdocumenten van de ouders/voogd/gemachtigde/bewindvoerder van de minderjarige of onder toezicht staand persoon. De Betaalvereniging merkt daarbij op: 'bij identificatie van minderjarigen spelen potentiële risico's die betrekking hebben op fraudeurs, die dit proces kunnen misbruiken, om een identiteit van een ander over te nemen of een niet bestaande identiteit aan te maken.' **Reactie:** Omdat het cliëntenonderzoek risicogebaseerd is, wordt niet uitputtend beschreven welke risico's er per cliëntgroep bestaan. Er wordt in de Leidraad verwezen naar generieke risicofactoren die van toepassing kunnen zijn, maar de relevantie van de factoren is afhankelijk van de situatie. Mochten er signalen zijn dat er factoren zijn die het risico verhogen wat betreft deze cliëntengroep dan ziet DNB graag voorbeelden zodat dit eventueel kan worden meegenomen in een volgende versie van de Leidraad.

VBIN verzoekt om meer aandacht te besteden aan de identificatie en verificatie bij rechtspersonen zoals kerkgenootschappen, verenigingen, onderlinge waarborgmaatschappijen, coöperaties en stichtingen. Hierbij wordt gevraagd of DNB good practices kan formuleren. VBIN geeft aan hierover graag mee te denken. **Reactie:** DNB heeft in 2016 op haar website Q&A geplaatst over stichtingen. Daarnaast biedt de FATF de nodige guidance in haar stuk Best Practices Paper on Combating the Abuse of Non-Profit Organisations. Er is altijd ruimte om meer

10 aandacht te besteden over de wijze hoe omgegaan wordt met dit soort cliënten. Graag vernemen wij welke informatiebehoefte er precies bestaat.

De laatste zin van de eerste alinea in onderdeel 4.1 luidt 'de instelling is op de hoogte van technieken en methodologieën van witwassen en financieren van terrorisme, actuele ontwikkelingen, relevante risico-indicatoren en heeft deze verwerkt in beleid, procedures en maatregelen.' De NVB merkt op dat deze zin beter als een inspanningsverplichting en niet als een resultaatverplichting kan worden geformuleerd. Reactie: Deze opmerking is verwerkt in de tekst.

Op pagina 18 staat het zinsdeel 'waarbij deze wel bij wet erkend zijn als identificatiemiddel in de staat van herkomst van de cliënt.' De NVB geeft aan dat dit zinsdeel op gespannen voet staat met hetgeen omschreven in artikel 11 van de Wwft en niet past bij de risicogebaseerde aanpak. Reactie: Om beter aan te sluiten bij de risicogebaseerde aanpak is het zinsdeel gewijzigd naar "... waarbij het van belang is dat de bron voldoende betrouwbaar en onafhankelijk is. Dit impliceert dat de instelling begrijpt welke bronnen betrouwbaar en onafhankelijk zijn waarbij het feit dat deze bij wet erkend zijn als identificatiemiddel in de staat van herkomst van de cliënt, wordt meegenomen als een relevante overweging bij het vaststellen van de betrouwbaarheid en onafhankelijkheid.

Bökkerink Compliance International (hierna: BCI), het Verbond, de NVB en VBIN vragen meer uitleg over wat bedoeld wordt met de verwijzing naar de 1-cent betaling in de tweede alinea op pagina 18. Reactie: Ter verduidelijking is toegevoegd dat er naast deze bron nog gebruik gemaakt wordt van (een) andere onafhankelijke en betrouwbare bron(nen). Het aantal bronnen is afhankelijk van het ingeschatte risico. De ratio achter het expliciet benoemen van de 1-cent betaling is dat met het gebruik van deze methode niet vaststaat of de persoon die zich op afstand aandient ook daadwerkelijk de persoon is die hij zegt te zijn. Ten eerste garandeert de 1-cent betaling niet dat daar een gedegen cliëntenonderzoek aan vooraf is gegaan, ook al is de andere instelling ook Wwft-plichtig. Ten tweede staat, bij cliëntacceptatie op afstand, niet vast of de persoon die zich aandient hoort bij de rekening waarvan de 1-cent betaling afkomstig is. De 1-cent betaling stelt de instelling in staat te verifiëren wat de voorletter en de achternaam is van de persoon voor wie rekening geopend is en stelt de instelling in staat te verifiëren dat de persoon die zich aandient de beschikking heeft over de rekening die gebruikt wordt. Andere gegevens die nodig zijn in het kader van het cliëntenonderzoek worden hiermee verstrekt of geverifieerd. Het accepteren van een kopie van een identiteitsbewijs, naast de 1-cent betaling, heeft als zwakte dat niet geverifieerd wordt dat de persoon die zich op dat moment aandient daadwerkelijk hoort bij het aangeleverde identiteitsdocument. Daarbij speelt dat het risico op vervalsing bij de acceptatie van een kopie een stuk groter is dan bij een fysieke controle of het uitlezen van de chip op een identiteitsdocument dat daarover beschikt. Dit komt onder andere doordat de echtheidskenmerken van een identiteitsdocument bij een kopie niet voldoende te controleren zijn.

De NVB en BCI zien spanning tussen de laatste zin van de eerste paragraaf op pagina 19 waar het uitgangspunt staat dat in principe alle vennoten worden geïdentificeerd en geverifieerd en wat is hetgeen bepaald in de Wwft. Reactie: Dit is een terechte opmerking en de tekst is op dit onderdeel hersteld naar de oude versie.

BCI stelt voor om het onderdeel 4.2.4 'Trust' meer in lijn te brengen met de betreffende artikelen in de Wwft. Reactie: De tekst is in lijn gebracht met het uitvoeringsbesluit door de toevoeging van een verwijzing.

In de eerste alinea op pagina 20 staat een uitwerking over het opstarten van de dienstverlening (in beperkte vorm) vóórdat het cliëntenonderzoek is afgerond. VBIN merkt op dat een voorbeeld dat er stond genoemd is verwijderd en verzoekt dit voorbeeld terug te plaatsen. Reactie: In de oude Leidraad stond één specifiek voorbeeld. In de praktijk zullen er echter veel meer voorbeelden zijn van dienstverlening die al vanwege technische en organisatorische redenen aanvangt. Om niet te prescriptief te zijn is het enkele voorbeeld verwijderd.

Het Verbond meent dat het woord 'revisie' in de vierde alinea op pagina 20 de verwachting wekt dat het hele cliëntenonderzoek opnieuw moet worden uitgevoerd. Reactie: Er wordt niet bedoeld dat het cliëntenonderzoek per definitie opnieuw uitgevoerd dient te worden. Wel wordt bedoeld dat instellingen de cliëntendossiers zodanig herzien dat deze in overeenstemming zijn met de laatste wetwijziging. In sommige cliënten dossiers kan dit een totale herziening betekenen en in andere cliëntendossiers kan het zijn dat er geen wijzigingen optreden. Om dit te verduidelijken is achter 'revisie van' een bijzin geplaatst.

HQ stelt dat, in het kader van het introducerend cliëntenonderzoek, de verwachting dat de ontvangende instelling inzage heeft in de procedures van de introducerende instelling te verregaand is. Hierbij wordt aangehaald dat de tekst de verhouding tussen financiële instellingen behandelt, maar geen rekening houdt met de verhouding tussen andere Wwft-plichtige instellingen zoals notarissen, belastingadviseurs en advocaten. Reactie: De tekst geeft nu weer dat de verantwoordelijkheid voor het cliëntenonderzoek rust op de accepterende partij. Om effectief inhoud te geven aan deze verantwoordelijkheid worden in feite twee opties geboden. Enerzijds kan het cliëntenonderzoek worden overgenomen indien de instelling inzage heeft in de gehanteerde procedures van de introducerende instelling. Anderzijds kan de ontvangende partij gegevens ontvangen en zelfstandig onderzoek doen naar deze gegevens. De boodschap is dat het cliëntenonderzoek niet 'klakkeloos' wordt overgenomen omdat dit niet in overeenstemming is met de verantwoordelijkheid die de accepterende instelling heeft.

In onderdeel 4.3.2 'Periodieke actualisatie en review' wordt het belang van datakwaliteit aangehaald. De Betaalvereniging haakt hier op aan door aan te geven dat met het uitlezen van de chip op het paspoort diakrieten/ligaturen niet worden meegenomen. Dit betekent dat de werkelijke naam anders wordt uitgelezen dan vermeld staat op het document. De Betaalvereniging stelt vast dat dit in de praktijk niet tot problemen leidt maar vraagt DNB om

12 duidelijkheid te verschaffen over hoe om te gaan met deze discrepantie. Reactie: Deze opmerking adresseert een specifiek probleem dat waarschijnlijk tot meer vragen zal leiden indien meer partijen gebruik gaan maken van het automatisch uitlezen van de chip op het paspoort. Omdat DNB op dit moment werkt aan verdere guidance over remote onboarding zal dit in dat traject worden meegenomen.

De NVB geeft aan dat de tekst in onderdeel 4.3.2 'Periodieke actualisatie en review' in samenhang met de tekst in onderdeel 3.4 'Indeling van cliënten in risicocategorieën' lijkt te suggereren dat de periodieke actualisatie mogelijk (volledig) geautomatiseerd kan worden afgehandeld. Hierbij wordt gevraagd of dit verder uitgediept kan worden. Daarnaast wordt de suggestie gedaan om in dit onderdeel te versimpelen en te verwijzen naar 3.4. Reactie: DNB is in het proces de structuur van de Leidraad te herzien en neemt deze opmerking daarin mee. Zie verder de eerdere opmerking over de 'event-driven review'. DNB is in het kader van haar toezicht nog geen good practices tegengekomen van een volledig geautomatiseerde 'event-driven' inrichting.

UBO

Door de NVB wordt opgemerkt dat het kader 'Aan de hand van welke onafhankelijke en betrouwbare documenten kan de instelling de identiteit van de UBO verifiëren?' is verwijderd (p. 24). De NVB verzoekt dit kader te herintroduceren met als achterliggende motivatie dat de UBO-verklaring geldt als redelijke maatregel om de identiteit van de UBO te verifiëren. Reactie: Indien een UBO-verklaring de instelling slechts in staat stelt identificerende gegevens te verzamelen dan zal een UBO-verklaring op zichzelf niet kunnen dienen tot de identificatie én verificatie van de UBO. Dit is onafhankelijk van de risicoclassificatie van de cliënt. De oude tekst in de Leidraad versie 2015 wekte de suggestie dat een verklaring van een laagrisico cliënt als onafhankelijk en betrouwbare bron gezien kon worden voor de verificatie. Dit is echter niet beoogd omdat het louter verifiëren van de identiteit van de cliënt op basis van een eigen verklaring niet voldoet aan de eis van artikel 3, tweede lid, onder b dat redelijke maatregelen genomen worden om de identiteit van de UBO te verifiëren. De tekst is met het oog op het voorgaande aangepast.

Op pagina 24 besteedt de laatste alinea aandacht aan het cliëntenonderzoek bij beursgenoteerde vennootschappen. De NVB constateert dat in deze alinea de suggestie wordt gewekt dat onderzoek naar de UBO noodzakelijk is bij beursgenoteerde vennootschappen. Reactie: De boodschap van deze alinea is kortgezegd dat, hoewel het feit dat een vennootschap beursgenoteerd is een potentieel lager risico met zich meebrengt zoals vermeld staat in de bijlage II van de anti-witwasrichtlijn, er redenen kunnen zijn dat vereenvoudigd cliëntenonderzoek niet zomaar kan worden toegepast. Deze alinea is aangepast om deze boodschap beter toe te lichten en om de suggestie dat UBO onderzoek bij beursgenoteerde vennootschappen noodzakelijk is te vermijden. Daarnaast is deze alinea verplaatst van onderdeel 4.5 'UBO' naar onderdeel 4.8 'Vereenvoudigd cliëntenonderzoek, ...'.

De Nederlandse Waterschapsbank ziet graag dat explicieter wordt opgenomen wat verwacht wordt ten aanzien van de identificatie en verificatie van UBO's in het geval publiekrechtelijke

rechtspersonen (staat, gemeente, provincie en waterschappen). Reactie: De 'Richtsnoeren betreffende risicofactoren' bevat voorbeelden van maatregelen die kunnen worden toegepast. Een verwijzing naar de relevante alinea's uit de Richtsnoeren is opgenomen. Deze alinea's gelden ook voor het vereenvoudigd UBO onderzoek. Een aantal van de daar genoemde voorbeelden gaan over de verificatie van de cliënt en het tijdstip daarvan. Andere voorbeelden gaan over de hoeveelheid onafhankelijke en betrouwbare bronnen die gebruikt worden.

Ten aanzien van de 'pseudo-UBO' betoogt de NVB dat het aanwijzen van de pseudo-UBO geldt ten aanzien van 'degene met wie een zakelijke relatie is aangegaan'. In de consultatieversie van de Leidraad is aangegeven dat de pseudo-UBO zo hoog mogelijk gevonden wordt in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt. Reactie: Uit de richtlijn, de wettekst en bijbehorende de memorie van toelichting wordt niet onomstotelijk duidelijk op welk niveau binnen de eigendoms- en zeggenschapsstructuur de pseudo-UBO wordt aangewezen. De wettekst lijkt enerzijds te sturen op degene met wie een zakelijke relatie is aangegaan, m.a.w. de directe klant. Anderzijds kan geredeneerd worden, als gekeken wordt naar het doel van het UBO-onderzoek, dat het hoger leidinggevend personeel op het hoogst mogelijke niveau binnen de eigendoms- en zeggenschapsstructuur aangewezen wordt om zo dicht mogelijk bij de UBO te komen. Om interpretatieverschillen te voorkomen is de verwijzing naar het aanwijzen van de pseudo-UBO op het hoogst mogelijke niveau verwijderd in de tekst. Dit neemt echter niet weg dat het aanwijzen van de pseudo-UBO een uiterste terugvaloptie is die in uitzonderlijke gevallen wordt ingezet. De voorwaarden waaronder dat gebeurt staan in het uitvoeringsbesluit.

Bron van de middelen

Over het onderzoek naar de bron van de middelen vraagt de NVB of verduidelijkt kan worden wanneer een verklaring voldoende is en wanneer er bewijzen worden overhandigd. Reactie: Vanwege de risicogebaseerde aanpak is niet mogelijk exact voor te schrijven in welke situaties een verklaring voldoende is en wanneer er bewijzen dienen te worden overhandigd. In de tekst onder 4.6 wordt in ieder geval verduidelijkt dat het in de rede ligt om bij hoog-risico gevallen op basis van onafhankelijke en betrouwbare bronnen de plausibiliteit vast te stellen.

In onderdeel 4.6 is de volgende zin verwijderd: 'Ook uit de door de cliënt afgenomen diensten of producten zal blijken wat het doel van de relatie is.' De NVB vraagt waarom deze zin is verwijderd en ziet deze zin graag hersteld. Reactie: De reden voor het verwijderen van deze zin is dat uit de praktijk blijkt dat er enkel op basis van het product of de dienst aannames worden gedaan over het doel van de zakelijke relaties zonder daarbij rekening te houden met andere omstandigheden. Omdat de afgenomen dienst of product een in veel gevallen slechts een indicatie is van het doel is de volgende zin toegevoegd: 'De afgenomen diensten of producten kunnen een indicatie zijn van wat het doel van de relatie is.'

Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

De NVB verzoekt om duidelijker aan te geven dat de vaststelling of vereenvoudigd cliëntenonderzoek wordt toegepast niet per definitie op een case-by-case basis plaatsvindt. Dit

14 kan ook gedaan door het uitvoeren van een risicoanalyse ten aanzien van specifieke cliëntgroepen op basis waarvan bepaald wordt dat vereenvoudigd cliëntenonderzoek kan worden toegepast. Reactie: De eerste alinea in onderdeel 4.8 is aangevuld om duidelijk te maken dat op voorhand gevallen bepaald kunnen worden ten aanzien waarvan vereenvoudigd cliëntenonderzoek wordt toegepast. De voorwaarde daarbij is dat er een risicoanalyse aan ten grondslag ligt.

De Betaalvereniging stelt de vraag, over het kader op pagina 27, of een basisbetaalrekening in de zin van EU richtlijn 2014/92/EU valt onder de vierde bullet bij product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren. Reactie: In bijlage II van de anti-witwasrichtlijn is de basisbetaalrekening in de zin van de EU richtlijn niet expliciet opgenomen. Dit neemt niet weg dat een instelling de inschatting kan maken dat dit type product, in samenhang met andere risicofactoren, een laag risico met zich meebrengt. Bijlage II betreft immers een niet-limitatieve opsomming.

In hetzelfde kader dat begint op pagina 27 en doorloopt op pagina 28 staan geografische risicofactoren. De NVB vraagt of uitgelegd kan worden wat verstaan moet worden onder derde landen met doeltreffende AML/CFT systemen en wat de geloofwaardige bronnen zijn om vast te stellen dat er in een land een laag niveau van corruptie of een ander relevant risico is. Reactie: De tekst in het kader komt direct uit de anti-witwasrichtlijn. In de overwegingen van de richtlijn is niet verduidelijkt wat dit betekent. In de Leidraad wordt in ieder geval verwezen naar de Corruption Perceptions Index van Transparency International. Ook andere informatie zoals afkomstig van de FATF en de OESO kan gebruikt worden als geloofwaardige bron. In de good practice 'Post-event transactiemonitoringsproces' staat het e.e.a. opgenomen over landen met een hoger risico.

Bij de uitwerking van het vereenvoudigd cliëntenonderzoek op pagina 27 en 28 stelt BCI een aantal toevoegingen voor. Zo zou een verwijzing naar het woord 'aantoonbaar' uit artikel 6 tweede lid kunnen worden toegevoegd. Daarnaast worden de woorden 'in afwijking van' uit het eerste lid niet uitgelegd. Tot slot ontbreekt een expliciete verwijzing naar artikel 6 derde lid. Reactie: Deze opmerking is reden geweest om een aantal zinnen in dit onderdeel te herformuleren, waarbij de strekking gelijk is gebleven.

In de vierde alinea op pagina 28 staat omschreven dat, kortgezegd, pensioenfondsen alsook verzekeraars die geen levensverzekeraar zijn, niet onder de Wwft vallen en dat vereenvoudigd cliëntenonderzoek niet kan worden toegepast. Het Verbond en BCI merken op dat deze alinea zich niet goed verhoudt tot de nieuwe tekst van artikel 6 Wwft. Reactie: De nieuwe tekst van artikel 6 Wwft laat ruimte voor het verder risicogebaseerd toepassen van het vereenvoudigd cliëntenonderzoek, ook ten aanzien van pensioenfondsen en ten aanzien van verzekeraars die geen levensverzekeraar zijn als cliënt van een Wwft-instelling. Om die reden is de vierde alinea verwijderd. Omdat de vijfde alinea betrekking had op de vierde alinea is deze alinea ook verwijderd.

BCI geeft aan dat de strekking van de laatste zin van onderdeel 4.8 niet enkel van toepassing is op artikel 7 Wwft maar ook op artikel 6 Wwft. 'Dit betekent dat instellingen die gebruik maken van deze uitzondering genoeg informatie verzamelen om hun sanctiewetcontroles uit te voeren.'
Reactie: Dit is toegevoegd aan de tekst in onderdeel 4.8.

Verscherpt cliëntenonderzoek

De eerste alinea van onderdeel 4.9, op pagina 29, behandelt in welke gevallen verscherpt cliëntenonderzoek wordt toegepast. De NVB stelt voor om een verwijzing naar de hoog-risico landenlijst van de FATF toe te voegen. Reactie: In een voetnoot is een verwijzing gemaakt naar de FATF landenlijsten.

De Betaalvereniging en BCI zien ruimte om te verwijzen naar richtlijn 910/2014 in de tweede alinea van 4.9. In deze alinea staat omschreven welke situaties kunnen gelden als hoog-risico en hier wordt een verwijzing gemaakt naar niet-fysieke aanwezigheid van de cliënt. Een verwijzing naar richtlijn 910/2014 is opgenomen in de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn en wordt daarmee toegevoegd aan bijlage III. Reactie: In de consultatieversie stond een verwijzing naar de oude bijlage III waarin de verwijzing naar richtlijn 910/2014 nog niet stond opgenomen. Deze bijlage is aangepast.

Het Verbond vraagt wat bedoeld wordt met 'UBO uit een dergelijke staat' in de eerste alinea op pagina 30 onder hoog-risico cliënt, product, transactie en land. De vraag is of het hier gaat om de nationaliteit of ingezetenschap. Reactie: Hier wordt ingezetenschap bedoeld en dit is in de tekst verduidelijkt.

Niet fysieke aanwezigheid

Ten aanzien van het onderdeel 'niet-fysieke aanwezigheid' heeft DNB veel reacties mogen ontvangen van onder andere de NVB, het Verbond, BCI, VBIN en Betaalvereniging die raken aan verschillende aspecten van dit onderwerp. Reactie: DNB geeft op dit moment prioriteit aan het schrijven van nadere guidance over dit onderwerp omdat er veel vragen uit de sector zijn. Een aantal internationale gremia waaronder de FATF en de Europese Commissie houdt zich nu ook bezig met dit onderwerp en schrijven ook aan guidance. Totdat deze nadere guidances verdere handvatten bieden, zijn een aantal opgebrachte punten direct verwerkt in de tekst.

Politiek prominente personen (PEP's)

Een aantal partijen, waaronder de NVB, HQ en het Verbond, vragen een algemene verduidelijking als het gaat om de risicogebaseerde aanpak van PEP's binnen het verscherpte cliëntenonderzoek. Reactie: Een aantal wijzigingen zijn doorgevoerd om de leesbaarheid te vergroten en de tekst te verduidelijken.

De NVB ziet graag verduidelijkt dat er bij het onderzoek naar de PEP altijd aanvullend onderzoek wordt gedaan, maar dat de eindconclusie kan zijn dat een PEP een normaal risico

16 vertegenwoordigt. Reactie: Dit punt is niet overgenomen omdat het de vraag is hoe dit zich verhoudt tot artikel 8 lid 5 sub b onder 3° Wwft waarin staat dat de zakelijke relatie [met een PEP] doorlopend aan verscherpte controle wordt onderworpen. De uitdaging bestaat dat als een zakelijke relatie in een lagere risicocategorie wordt geplaatst deze relatie niet doorlopend aan verscherpte controle wordt onderworpen zoals in de wet omschreven is.

Het Verbond vraagt DNB om meer duidelijkheid te verschaffen over de relatie tussen de PEP, het verscherpt cliëntenonderzoek en onderzoek naar de herkomst van het vermogen en de bron van de middelen. Hierbij wordt gevraagd of het mogelijk is om good practices te identificeren en duidelijker te zijn in welke situaties dit onderzoek noodzakelijk is. Reactie: Het onderzoek naar de herkomst van het vermogen en de bron van de middelen is risicogebaseerd. DNB verzamelt graag good practices om meer kleur te geven aan dit onderzoek.

Correspondentrelaties

De NVB wijst er op dat met de tekst onder 4.9.3 de indruk kan ontstaan dat de reikwijdte van correspondentrelatie zo breed is dat simpele dienstverlening daar al onder valt. De NVB vraagt om een duidelijker uitleg van de definitie en adviseert aansluiting te zoeken bij de FATF guidance en de wijziging van de vierde anti-witwasrichtlijn waarin hoog risico correspondentrelaties beperkt worden tot die buiten de EU waarbij betalingen worden verricht. De Betaalvereniging vraagt om meer guidance als het gaat om de betaaldienstverleners. Reactie: DNB is op dit moment bezig met het formuleren van meer guidance over correspondentrelaties. De punten van de NVB en Betaalvereniging worden hierin meegenomen. Een tijdlijn is nog niet beschikbaar.

Uitbesteding

Wat betreft de uitbesteding van transactiemonitoring merkt Betaalvereniging op dat 'Het monitoren van de zakelijke relatie kan alleen de instelling zelf uitvoeren. Doorlopend cliëntonderzoek -in tegenstelling tot initieel cliëntonderzoek- mag niet worden uitbesteed worden. Een dergelijke (NL-only) beperking vormt een rem om transactiemonitoring kwalitatief en beter effectief te maken zoals wordt vereist wordt in paragraaf 5.2. Graag nadere guidance in de leidraad over de wijze waarop instellingen die gezamenlijk (via shared services) de effectiviteit én kostenefficiëntie van monitoring willen verhogen, hiermee kunnen omgaan.' Reactie: De beperking op het niet kunnen uitbesteden van het doorlopend cliëntenonderzoek, oftewel de 'voortdurende controle op de zakelijke relatie', volgt uit de Wwft. DNB begrijpt het commentaar en de argumenten van de Betaalvereniging maar de interpretatie waarom gevraagd wordt gaat verder dan wat op dit moment in de Wwft staat. Op dit moment ligt er een wetsvoorstel ter consultatie dat de uitbesteding van de transactiemonitoring mogelijk maakt.

1.6 Transactiemonitoring en melden ongebruikelijke transacties

Over het hoofdstuk 'transactiemonitoring en melden ongebruikelijke transacties' worden een aantal algemene opmerkingen gemaakt. De Betaalvereniging, de NVB en VBIN geven aan dat

informatie ontbreekt over de PSD2 diensten 7 en 8 aangaande hun transactiemonitoring-verplichtingen. **Reactie:** DNB heeft hierover onlangs Q&A's gepubliceerd op haar website.

17

De Betaalvereniging geeft mee dat niet alleen financiële transactiedata maar ook de monitoring van andersoortige gegevens helpt bij het detecteren van witwassen en terrorismefinanciering. **Reactie:** Het transactiebegrip in de Wwft is ruim gedefinieerd. Om hier recht aan te doen is in 5.2 toegevoegd: *'dat alle met de financiële transactiedata samenhangende informatie waarvan de instelling kennisneemt in het kader van de dienstverlening kan worden meegenomen'*.

HQ vraagt duidelijkheid in welke gevallen een geautomatiseerd transactiemonitoring systeem noodzakelijk is en duidelijkheid over de transactiemonitoringsvereisten die gesteld worden aan instellingen die niet bevoegd zijn om de cliënt te vertegenwoordigen noch bevoegd zijn de bankrekening te beheren en die daardoor beperkt inzicht hebben in de transacties van de cliënt. **Reactie:** De vragen van HQ hangen samen met de good practices transactiemonitoring voor trustkantoren. Op pagina 14 van deze good practices wordt de vraag of geautomatiseerde transactiemonitoring een vereiste is behandeld. Op de bevoegdheid om de bankrekening te beheren wordt in verschillende onderdelen van deze good practices ingegaan.

Ten aanzien van de tweede zin in de tweede alinea van pagina 36 stelt het Verbond dat het daar genoemde voorbeeld wat betreft levensverzekeringsproducten ongelukkig gekozen is. De suggestie die daarbij gedaan wordt is de focus te leggen op onlogische patronen of stortingen. **Reactie:** Het genoemde voorbeeld is bedoeld als een good practice. Dit voorbeeld stond al genoemd in de vorige versie van de Leidraad. De tekst is nu zo aangepast dat het duidelijker is dat dit een voorbeeld is. Verder is de aanduiding van het controlemoment juist bedoeld zodat instellingen onlogische patronen of stortingen kunnen herkennen.

HVG Law identificeert dat nadere uitleg nodig is over het begrip 'onverwijld' met betrekking tot het melden van ongebruikelijke transacties en geeft daarbij aan dat instellingen zich vaak afvragen op welk moment zij de conclusie moeten trekken dat er sprake is van een ongebruikelijke transactie. HVG Law adviseert om good practices te publiceren om instellingen handvatten te geven bij het invullen van de norm onverwijld. **Reactie:** De algemene leidraad van het Ministerie van Financiën geeft aanknopingspunten wat ten minste onder 'onverwijld' wordt verstaan.² Daarnaast bevat de good practice transactiemonitoring voor trustkantoren een voorbeeld van een niet onverwijld melding. Omdat de conclusie dat een transactie een ongebruikelijk karakter heeft per geval zal verschillen is het niet mogelijk voor te schrijven op welk moment een instelling tot die conclusie komt. Van belang is dat instellingen onderbouwen en vastleggen waarom zij een transactie als ongebruikelijk aanmerken en de transactie melden. De FIU geeft op haar website voorbeelden van ongebruikelijke transacties in de casuïstiek die daar gedeeld wordt.

² Zie pagina 12 van de Algemene Leidraad van het Ministerie van Financiën.

18 Het kader op pagina 37 bevat aandachtspunten bij transactiemonitoring. VBIN meldt dat dit kader onvoldoende richting geeft. Graag ziet VBIN de verschillende punten nader uitgewerkt en denkt daar graag over mee. **Reactie:** De punten genoemd op pagina 37 bestaan naast de good practices transactiemonitoring voor betaalinstanties waarin de verschillende aandachtspunten verder aan bod komen. VBIN geeft aan graag mee te denken en hier maken wij graag gebruik van ter verbetering van de bestaande good practices.

Wat betreft het onderdeel 'rechtshandhaving en geheimhouding Wwft' signaleert de NVB dat er onduidelijkheid is tussen het verbreken van de cliëntrelatie en het nodig hebben van toestemming van het OM om dat te doen. **Reactie:** De tekst is aangepast om duidelijker aan te geven wanneer er maatregelen getroffen kunnen worden. De kern is dat er soms een risico is dat de cliënt uit de getroffen maatregelen van een instelling kan afleiden dat er een onderzoek loopt. Indien het OM dit risico niet wil nemen dan zal dat expliciet worden aangegeven.

1.7 Sanctieregeling

Over de screeningsmoment op pagina 44 merkt HQ op dat er niet ingegaan wordt op continue/overnight screening. **Reactie:** De alinea boven het kader met de screeningsmomenten omschrijft de norm: '*De screeningsmomenten zijn zodanig ingericht dat instellingen continu kunnen detecteren of haar relaties voorkomen in- of haar diensten en transacties betrekking hebben op - de sanctieregelingen.*' De techniek die toegepast wordt kan door instellingen zelf worden bepaald. Dit kan in de praktijk betekenen dat er overnight gescreend wordt.

Het Verbond vindt het onduidelijk hoe de derde en vierde alinea op pagina 44 zich tot elkaar verhouden. De derde alinea behandelt het maken van een eigen risico-inschatting, de vierde alinea noemt de verplichting tot het continu kunnen detecteren of relaties, diensten en transacties betrekking hebben op sanctieregelingen. **Reactie:** De kern is dat de sanctieregeling wordt nageleefd en dat screening moet plaatsvinden – dit kan niet risicogebaseerd worden ingevuld, screenen moet. Wat wel risicogebaseerd kan worden ingevuld zijn de wijze waarop gescreend wordt, de screeningsmomenten en de diepgang van het onderzoek naar de relaties die gescreend worden. De norm is dat de naleving van sanctieregeling zo effectief mogelijk wordt ingericht en het risico op niet naleven zoveel mogelijk verkleind wordt.

In het kader over het 'relatie'-begrip op bladzijde 45 zijn twee groepen toegevoegd: bestuurders en aan cliënten gerelateerde partijen. HQ, het Verbond en de NVB vragen verduidelijking over de reikwijdte van deze groep personen. Daarbij wordt gevraagd wat verstaan moet worden onder de aan cliënten gerelateerde partijen en of hier ook de bestuurders van een tegenpartij onder vallen. **Reactie:** Het begrip relatie is breed en het bijbehorende lijstje is niet-limitatief. Het toevoegen van bestuurders van cliënten en aan cliënten gerelateerde partijen is gedaan om duidelijker aan te geven hoe breed het begrip relatie kan zijn. Dit betekent niet dat elke situatie

zich leent van het screenen van deze groep. Daarnaast kan de diepgang van het onderzoek verschillen per groep die als relatie wordt aangeduid.

19

Pagina 44 bevat een kader met belangrijke screeningsmomenten. het Verbond vraagt of uitbetalingen ook vallen in de reikwijdte van het woord 'transacties' in de vierde bullet. **Reactie:** Deze handeling, uitbetaling, valt ook binnen de definitie 'transacties'.

De NVB signaleert een discrepantie tussen tekst van de Leidraad als het gaat om het genoemde eigendomspercentage van '50% of meer' en het percentage dat genoemd wordt in Verordening 833/2014. **Reactie:** De oorsprong van de tekst in de Leidraad is te vinden in de 'Richtsnoeren inzake sancties – actualisering' van de Raad van de Europese Unie van 4 mei 2018 waarin uitleg wordt gegeven over de toepassing van sancties. De discrepantie zit tussen de EU verordening uit 2014 en de latere generieke uiting van de Raad. In de gevallen waarin verordeningen afwijken van het percentage genoemd in de richtsnoeren zal het percentage uit de verordening worden gehanteerd. In andere gevallen, wanneer er bijv. geen percentage wordt aangeduid, wordt het percentage uit de richtsnoeren gehanteerd.

In haar reactie geeft de NVB aan dat guidance ontbreekt over mogelijke overtredingen van economische sancties en een meldpunt dat daarmee samenhangt. In het verlengde hiervan vraagt de NVB of DNB meer duidelijkheid kan verschaffen m.b.t. gesanctioneerde entiteiten die enkel vallen onder zogenoemde 'sectorale sancties'. De kanttekening is daarbij dat de Regeling toezicht Sanctiewet 1977 enkel is opgesteld voor financiële sancties. **Reactie:** Wat betreft het eerste punt is DNB aan het onderzoeken in hoeverre er mogelijkheden zijn om het melden uit te breiden. Ten aanzien van het tweede punt bestaat de verplichting al om te melden o.g.v. artikel 3 Rtsw. De meldplicht geldt t.a.v. alle relaties waarmee een overeenkomst is met een (rechts)persoon of entiteit als bedoeld in de Sanctieregelgeving.

Het Verbond vraagt of wat vermeld wordt over medeverzekerden in de *Q&A sanctiewet voor schadeverzekeraars* nog geldt. Verder vraagt het Verbond hoe de screening van relaties werkt in het geval van een nog onbekende begunstigde zoals bij een reisverzekering het geval kan zijn. **Reactie:** De Q&A geldt nog en er wordt naar deze Q&A verwezen. De Q&A adresseert hoe om te gaan met een (nog onbekende) begunstigde.

In onderdeel 7.3 wordt de aanbeveling gedaan om wat betreft het onderzoek aansluiting te zoeken bij de UBO-definitie uit de Wwft en de daarbij gehanteerde eigendomspercentages. het Verbond vraagt of aansluiten bij de UBO-definitie een verplichting is. In het verlengde vraagt het Verbond of instellingen worden aangesproken als zij enkel onderzoek doen naar de eigendomspercentages van 50% of meer. **Reactie:** De aansluiting met de Wwft wordt aanbevolen omdat er in sommige gevallen overlap is in het onderzoek dat wordt toegepast. Instellingen die niet Wwft-plichtig zijn kunnen hier in praktische zin niet zomaar bij aansluiten. Het aansluiten bij het Wwft onderzoek neemt niet weg dat de beide wetten een ander doel dienen

20 en dit heeft zijn weerslag op het uitgevoerde onderzoek. Naast het eigendomspercentage wordt in het kader van de sanctiewet ook gekeken naar eventuele zeggenschap.

In onderdeel 7.4 'de controle van transacties' staat een algemene omschrijving over de samenwerking tussen instellingen en het vertrouwen op het onderzoek van een andere instelling. HQ vraagt of dit onderdeel niet op gespannen voet staat met het tipping off verbod van art. 23 Wwft. **Reactie:** hetgeen omschreven in 7.4 gaat uit van een vooraf gemaakte afspraak tussen instellingen over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het nakomen van de verplichting waarbij de ene instelling de uitvoering verzorgt en de andere instelling daarop vertrouwt.

Het Verbond vraagt hoe het woord 'ook', in de tweede zin van de tweede alinea op pagina 46, zich verhoudt tot de opmerking over beursgenoteerde ondernemingen in de eerste zin van de alinea. Daarbij wordt opgemerkt dat er ten aanzien van beursgenoteerde onderneming geen UBO onderzoek hoeft plaats te vinden. **Reactie:** Het woord ook stond al in de vorige versie van de Leidraad maar kan verwarring opleveren en is daarom verwijderd.

In de vierde alinea op pagina 46 wordt nader ingegaan op identificatie en de controle van gegevens (verificatie). Het Verbond stelt voor om aansluiting te zoeken bij de *Q&A sanctiewet voor schadeverzekeraars* als het gaat om identificatie en verificatie van personen en entiteiten. **Reactie:** Verificatie is geen zelfstandige vereiste uit de Sw. De norm is dat de sanctieregelgeving effectief nageleefd wordt. Dit betekent dat het onderzoek soms diepgaander moet zijn dan slechts verzamelen van identificerende gegevens. Sanctieomzeiling is een van de risico's waar rekening mee gehouden wordt. Dit risico kan bijvoorbeeld niet gemitigeerd worden als enkel vertrouwd wordt op de informatie die door de klant zelf wordt aangeleverd.

Het Verbond constateert dat onderdeel 7.4 'De controle van transacties' voornamelijk gericht is op transacties van banken en onvoldoende uitleg geeft aan andere instellingen. **Reactie:** Dit is een valide punt. Dit onderdeel is nu geschreven voor een transacties in de nauwe zin van het woord. Andersoortige transacties waarbij ook controles zouden moeten plaatsvinden komen niet aan bod. DNB maakt graag gebruik van de kennis van het Verbond om hierover mee te denken.

Over het 'Melden aan DNB' in onderdeel 7.5 vraagt het Verbond of DNB duidelijker kan zijn in haar verwachting aangaande het onderzoek naar een gesanctioneerde persoon of entiteit indien er niet voldoende gegevens bekend zijn op basis van de sanctielijst. Het komt in de praktijk voor dat er sprake is van een 'hit' op bijv. een naam of een alias maar dat overige informatie bij de sanctievermelding ontbreekt. **Reactie:** Het ontbreken van voldoende informatie over gesanctioneerde personen of entiteiten geldt ten aanzien van een aantal sanctieregimes waarbinnen te beperkte of te generieke informatie wordt verschaft. Er zijn uitzonderlijke situaties waarin het onderzoek naar de relatie niet leidt tot het vaststellen of uitsluiten dat een cliënt de persoon of entiteit is op de sanctielijst. Deze gevallen kunnen worden voorgelegd aan sancties@dnb.nl.

1.8 Vastlegging, bewaarplicht en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

21

De NVB merkt op dat er niet ingegaan wordt op de verhouding tussen 'verregaande' monitoring verplichtingen uit de Wwft en de AVG. Daarbij stelt de NVB de vraag waar de grens ligt tussen het voortdurend verzamelen en actualiseren van gegevens van de cliënt en de AVG. **Reactie:** Uit de memorie van toelichting bij de wet blijkt dat verdere verwerking van persoonsgegevens uit hoofde van de Wwft is toegestaan zolang het doel van deze verdere verwerking van persoonsgegevens verenigbaar is met het doel waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld: het voorkomen van betrokkenheid bij witwassen of het financieren van terrorisme. Dit is een brede doelstelling. Voor een instelling kan het een uitdaging zijn om er zeker van te zijn dat alle gegevens die men verzameld heeft voor het Wwft-gerelateerde doel gebruikt worden. Daarnaast speelt ook dat gegevens waarvan blijkt dat ze niet meer geschikt zijn om het doel te bereiken waarmee ze zijn verzameld, verwijderd worden.

De Betaalvereniging geeft aan dat er in de tekst staat dat er geen verplichting is om het BSN vast te leggen. De Betaalvereniging benadrukt dat financiële instellingen hebben geuit dat een registratie van het BSN gecombineerd met betere uitwisseling van informatie tussen stakeholders zorgt voor een verhoging van de effectiviteit van het cliëntenonderzoek. De Betaalvereniging ziet graag dat dit punt betrokken wordt in de Leidraad. **Reactie:** Op dit moment heeft DNB geen beleidsstandpunt bepaald over dit onderwerp.

1.9 Redactionele wijzigingen

De tweede zin van de vijfde alinea op pagina 13 liep niet en is daarom aangepast.

Op pagina 13 in onderdeel 3.4 is verduidelijkt dat het aantal risiconiveaus in de risicocategorieën kan verschillen per instelling afhankelijk van de geboden diensten en de bediende cliëntgroepen.

Bovenaan in het kader op pagina 14 stond per abuis de aanduiding 'land van herkomst'. Dit is niet de juiste strekking en is daarom aangepast.

De term 'zakelijke dienstverlener' op pagina 17 is gewijzigd naar 'dienstverlener'. Het woord zakelijk voegde niets toe aan de ruime definitie van het begrip 'zakelijke relatie'.

De laatste zin van het onderdeel 4.3 'aangaan zakelijk relatie' verwees naar een niet Wwft-plichtige partij. Hier wordt bedoeld een derde partij die niet per definitie onder de Wwft hoeft te vallen. De tekst is daarom gewijzigd.

De eerste zin van de tweede alinea van onderdeel 4.3.2 liep niet. De tekst is versimpeld.

In de laatste alinea op pagina 25 stond onterecht dat de pseudo-UBO enkel van toepassing is in het geval dat een cliënt een N.V. of een B.V. is. Dit is aangepast om weer te geven dat de pseudo-UBO geldt voor alle rechtsvormen genoemd in artikel 3 Uitvoeringsbesluit Wwft

In de laatste zin van de negende alinea van onderdeel 4.5 is 'daarvan afwijkt.' weggefallen. Dit is hersteld.

22

Op pagina 27 in het kader over lijst van factoren van potentieel lager risico stond onterecht bijlage III. Dit moet bijlage II zijn

Op het einde van pagina 28 stond een verschrijving met de boodschap dat de verplichtingen in artikel 3 tweede lid onder d tot en met f van toepassing zijn. Dit moet zijn 'onder d van toepassing is'.

De overgenomen bijlage II en bijlage III van de anti-witwasrichtlijn zijn geüpdatet om de laatste stand van zaken weer te geven.

Op pagina 37 is een verwijzing opgenomen naar de richtlijn van DNB m.b.t. kunstmatige intelligentie.

Op pagina 38 miste het tekstdeel 'het bestrijden van' in de eerste alinea. Dit is toegevoegd.

Voetnoot 38 is weggefallen en is hersteld.

Op pagina 45 ontbrak een enter tussen 'cliënten' en 'vertegenwoordigers' waardoor de opsomming in het kader 'het begrip 'relatie' niet meer klopte.

Op pagina 46 werkt de link niet onder de tekst 'meer informatie' aangaande strategische goederen. De link is hersteld.

Bijlage: reacties op consultatie

23

Naam organisatie	Vertegenwoordiger	Datum
Bökkerink Compliance International (BCI)	M. Bökkerink	10-08-2019
Intersolve	J. Reilink	16-08-2019
HVG Law	B. van Tilburg	11-09-2019
Verenigde Betaalinstellingen Nederland (VBIN)	A. Panoram, P. Cohen	12-09-2019
Verbond van Verzekeraars	J. Schaffers	13-09-2019
Betaalvereniging Nederland en Currence	S. Balraadjsing	13-09-2019
Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank)	M. Petrici	13-09-2019
Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)	Y. Willemsen	13-09-2019
Nederlandse Vereniging van Geldtransactiekantoren (NVTGK)	P. Mulders	13-09-2019
Holland Quaestor (HQ)	M.P. van den Berg	13-09-2019
Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed, Nederland (IVBN)	F. van Blokland	15-09-2019